

QUESTION

Should villavaipa vs. tavalist voodikatet be used for lamatishaavandi ennetamiseks?

SIHTRÜHM:	lamatishaavandi ennetamiseks
SEKKUMINE:	villavaipa
VÕRDLUS:	tavalist voodikatet
PEAMISED TULEMUSNÄITAJAD:	Lamatise tekkerisk, kõik LH astmed; Surve vähenemine (pressure relief); Haavandi paranemine;
KONTEKST:	
VAATENURK:	
TAUST:	
HUVIDE KONFLIKT:	

ASSESSMENT

Probleem

Kas probleem on prioriteetne?

JUDGEMENT	RESEARCH EVIDENCE	ADDITIONAL CONSIDERATIONS
☐ Ei ☐ Pigem ei ☒ Pigem jah ☐ jah ☐ Varieerub ☐ Ei oska öelda	<p>2016.aasta eesti ravijuhendis "Lamatiste käsitus - ennetamine ja konservatiivne ravi" soovitatakse kasutada täiendava abivahendina alternatiivseid püsiva või muutuva survejaotusega kattedmadratsid või meditsiinilist Austraalia lambanahka</p> <p>EQUAP/NPIAP 2019. aasta juhendis soovitatakse samuti Austraalia meditsiinilise lambanaha kasutamist lamatishaavandite ennetamiseks nendel inimestel, kellel on lamatishaavandi tekkimise risk suur. Ravijuhendites soovitud lambanahk peab vastama standardile Austraalia standardile (Australian Standard AS4480.1-1998.5", sest tõendusmaterjali leidub vaid Austraalia standardile vastava lambanaha kasutamise kohta lamatishaavandi ennetamise eesmärgil.</p> <p>Töörühm otsustas värskendada tõendusmaterjali süstemaatilist otsingut eesmärgiga leida uued uuringud (al 2016.aastast), mis käsitleksid lambanaha (k.a sünteetilise lambanaha) kasutamist lamatishaavandite ennetamisel.</p>	<p>Eestis kasutatakse laialdaselt sünteetilist lambanahka hooldusravi osakondades nii lamatishaavandi tekkeriski kui ka lamatishaavandiga patsientidel. Selgitust vajab see, kas sünteetiline lambanahk sobib kasutamiseks lamatishaavandi profülaktikaks.</p>

Soovitud mõju

Kui suur on eeldatav soovitud mõju?

JUDGEMENT	RESEARCH EVIDENCE	ADDITIONAL CONSIDERATIONS
☐ Tühine ☐ Väike ☒ keskmine ☐ Suur ☐ Varieerub ☐ Ei oska öelda	<p>Kolme juhuslikustatud uuringu tulemuste alusel hoiab Austraalia meditsiiniline lambanahk lamatishaavandite teket ära (RR 0,49 % CI 0,36-0,64) (1). Metaanalüüsi tulemused ei olnud enam statistiliselt olulised, kui analüüsiti lambanaha võimet ennetada 2 ja suurema astme lamatishaavandi teket: RR (RR 0.59, 95% CI 0.33 - 1.05).</p> <p>Ühes juhuslikustatud uuringus (Zhou jt, 2014, n=18) hinnati lambanaha võimet vähendada survet kontaktpinnale. Selleks kasutati lambanahka, mis oli valmistatud Chengdus, Hiinas ning pargitud Austraalia meditsiinilise lambanaha juhiste kohaselt. Lambanaha kasutamine suurendas tõhusalt kontaktpinna ja vähendas kõrge rõhu ulatust. Lambanaha kasutamisel suurenes kontaktpind naha ja toetuspinna vahel (CA-contact area) 395,6cm² võrra ning langetas rõhk (PP-peak pressure ja AP-average pressure), vastavalt 8.8 ja 2.0mmHg (p<0.001) võrra. Lambanaha kasutamise kohta on saadud usaldusväärseid tulemusi selja ja ristluu piirkonnas. Kanna piirkonna tulemuste kohta pole kasu välja toodud. Lambanahk vähendab survet kontaktpinnale efektiivsemalt kui õhkmadrats. (2)</p> <p>Pimendamata juhuslikustatud kontrolluuringu alusel vähendab meditsiinilise lambanaha kasutamine I või II staadiumi ristluu lamatishaavandite tekkeriski 40%. (3).</p>	

Soovimatu mõju

Kui suur on eeldatav soovimatu mõju?

JUDGEMENT	RESEARCH EVIDENCE	ADDITIONAL CONSIDERATIONS
☐ Suur ☐ keskmine ☒ Väike ☐ Tühine ☐ Varieerub ☐ Ei oska öelda	<p>Juhuslikustatud kontrolluuringus, mille eesmärgiks oli hinnata Austraalia lambanaha efektiivsust lamatishaavandi ennetamises kodusel ravil patsientidel, leiti, et lambanahk tekitab sügelust ning kõditab, 33% uuritavaid väitis, et villavaip on liiga soe (2/3 nendest loobus uuringust sel põhjusel) (4).</p>	<p>Eestis meie kliima puhul soojus võiks olla pigem lambanaha kasutamisega seotud soodustavaks faktoriks. Ülekaalulistel pt-del nahk sageli niiske ja neil on sageli palav. Isikliku lambanaha kasutamine on pt-de poolt aktspteeritav, märguva haavandi ja uriinipidamisega patsientidel lambanaha kasutamine ei sobi. Eriti mugav võib olla lambanaha kasutamine kandade all ja ratastoolis küünarnukkide all.</p>

Tõendatuse kindlus

Kui kindel võib kokkuvõttes olla sekkumise mõju tõendatuses?

JUDGEMENT	RESEARCH EVIDENCE	ADDITIONAL CONSIDERATIONS
☐ Väga madal ☒ madal ☐ keskmine ☐ väga ☐ kaasatud uuringud puuduvad	<p>3 juhuslikustatud uuringu alusel oli tõendatuse aste lamatis e tekkeriski jaoks madal, tõendatuse astet on lanegatud potentsiaalse nihkeriki tõttu (pimendamise puudumine) ja metaanalüüsi kaasatud uuringute suure heterogeensuse tõttu.</p> <p>Surve vähenemise kohta pärineb info ühest väikesest juhuslikustatud uuringust (n=18).</p>	

Väärtushinnangud

Kas see, kuivõrd inimesed (inimeste erinevad alarühmad) peamisi tulemusi väärtustavad, varieerub või kui ebakindlad me nende hinnangutes oleme?

JUDGEMENT	RESEARCH EVIDENCE	ADDITIONAL CONSIDERATIONS
☐ oluline ebakindlus või varieeruvus ☐ võimalik oluline ebakindlus või varieeruvus ☐ oluline ebakindlus või varieeruvus tõenäoliselt puudub ☒ oluline ebakindlus või varieeruvus puudub	<p>Lamatishaavandite ennetamine ning ravimine on ühtemoodi oluline nii meditsiinipersonalile kui ka patsiendile. Tähtis on, et lamatis ei süveneks.</p>	

Mõjude tasakaal

Kas sekkumise soovitud ja soovimatu mõju vahetõttu viitab sekkumise või võrdlus (tegevuse) ülekaalule?

JUDGEMENT	RESEARCH EVIDENCE	ADDITIONAL CONSIDERATIONS
☐ soosib võrdlust ☐ pigem soosib võrdlust ☐ ei soosi sekkumist ega võrdlust ☒ pigem soosib sekkumist ☐ soosib sekkumist ☐ Varieerub ☐ Ei oska öelda		<p>Uriinipidamisega patsiendil, kellel lambanahk määrduv, ei täida ta enam oma eesmärki. Kui lambanaha ja naha vahel on mähe, siis ei ole teada, kas lambanahk üldse aitab.</p>

Vajaminevad ressursid

Kui suur on ressursivajadus (kulud)?

JUDGEMENT	RESEARCH EVIDENCE	ADDITIONAL CONSIDERATIONS
<ul style="list-style-type: none">☐ suur kulu☐ keskmine kulu☐ mitteamvestatav kulu ja sääst☐ keskmine sääst☐ suur sääst☒ Varieerub☐ Ei oska öelda		Lambanahk mutuub räpaseks, kohevus kaob ära ca aastaga, seega pideval kasutamisel tuleks seda vahetada mõne aja tagant, vähemalt kord aastas. Lambanahka saab pesta neutraalsete vahenditega või anda keemilisse puhastusse.

Vajaminevate ressursside tõendatuse kindlus

Milline on ressursivajaduse (kulude) tõendatusse aste?

JUDGEMENT	RESEARCH EVIDENCE	ADDITIONAL CONSIDERATIONS
<ul style="list-style-type: none">☐ Väga madal☐ madal☐ keskmine☐ väga☒ kaasatud uuringud puuduvad		

Kulutõhusus

Kas sekkumise kulutõhusus soosib sekkumist või võrdlust?

JUDGEMENT	RESEARCH EVIDENCE	ADDITIONAL CONSIDERATIONS
<ul style="list-style-type: none">☐ soosib võrdlust☐ pigem soosib võrdlust☐ ei soosi sekkumist ega võrdlust☐ pigem soosib sekkumist☐ soosib sekkumist☐ Varieerub☒ kaasatud uuringud puuduvad		

Võrdsed võimalused

Kui võrd sekkumine mõjutab tervisevõimaluste võrdsust?

JUDGEMENT	RESEARCH EVIDENCE	ADDITIONAL CONSIDERATIONS
-----------	-------------------	---------------------------

☐ vähendab võrdsust ☐ tõenäoliselt vähendab võrdsust ☐ tõenäoliselt ei mõjuta võrdsust ☐ tõenäoliselt suurendab võrdsust ☐ suurendab võrdsust ☒ Varieerub ☐ Ei oska öelda	Meditsiiniline villavaip ei pruugi olla saadaval kõikides geograafilistes asukohtades. Enne meditsiinilise klassi lampanaha kasutusele võtmist tuleks veenduda, et toode on toodetud vastavalt Austraalia standardile AS4480.1. Kõik lampanahad ei ole samaväärsed kvaliteediga. Meditsiinilise kvaliteediga lampanahk on saadud loomadelt (mitte sünteetiliselt). Meditsiiniline lampanahk vajab spetsiaalse režiimiga pesu (mis puhastab ja desinfitseerib). See nõue ja tingimus võib vähendada nende teostatavust mõnes kliinilises keskkonnas ja mõne patsiendi puhul (nt uriinipidamatuslega patsient). (3)	Lampanahk ei pruugi sobida eksudaadi eritava haavandiga patsientidele, sel juhul eksisteerib kõrge lampanaha määrdumise risk.
--	---	---

Vastuvõetavus

Kas sekkumine on huvitatud osapooltele vastuvõetav?

JUDGEMENT	RESEARCH EVIDENCE	ADDITIONAL CONSIDERATIONS
☐ Ei ☐ Pigem ei ☒ Pigem jah ☐ jah ☐ Varieerub ☐ Ei oska öelda	<p>Juhuslikustatud kontrolluuringus, mille eesmärgiks oli hinnata Austraalia lampanaha efektiivsust lamatishaavandi ennetamises kodusel ravil olevatel patsientidel, leiti et lampanahk tekitab sügelust ning köidab, 33% uuritavaid väitis, et villavaip on liiga soe, nendest 69% omakorda loobus uuringust sel põhjusel (4).</p> <p>Uuringurühmas olevad patsiendid väitsid, et voodis olles on lampanahk palav ning läheb kortsu/keerdu (curled up). Sellele lisaks väitsid uuritavad, et täispikkuses lampanahk võiks olla pikem, et see kataks terve voodi pikkuse. Uuritavad patsiendid hindasid lampanahka mugavaks, eriti esimesel päeval. Patsientide hinnangud olid seotud voodite kõvadustasemega. Need uuritavad kes kasutasid meditsiinilist lampanahka, hindasid oma mugavustaset kõrgemalt kui need uuritavad, kes olid tavalisel haigramadratsil. (5)</p>	Töörühma hinangul enamasti talutakse lampanahka siiski hästi, eriti siis, kui tegemist on ratastoolis istuva patsiendiga ning lampanahka kasutatakse küünarnukkide ja kandade toestamiseks. Lampanaha tekitatud soojus ei pruugi olla probleemisk Eesti kliimas, pigem tekitab see meeldiva tunde.

Teostatavus

Kas sekkumine on teostatav?

JUDGEMENT	RESEARCH EVIDENCE	ADDITIONAL CONSIDERATIONS
☐ Ei ☐ Pigem ei ☐ Pigem jah ☐ jah ☒ Varieerub ☐ Ei oska öelda		

SUMMARY OF JUDGEMENTS

	JUDGEMENT						
PROBLEEM	Ei	Pigem ei	Pigem jah	jah		Varieerub	Ei oska öelda
SOOVITUD MÕJU	Tühine	Väike	keskmine	Suur		Varieerub	Ei oska öelda
SOOVIMATU MÕJU	Suur	keskmine	Väike	Tühine		Varieerub	Ei oska öelda
TÕENDATUSE KINDLUS	Väga madal	madal	keskmine	väga			kaasatud uuringud puuduvad
VÄÄRTUSHINNANGUD	oluline ebakindlus või varieeruvus	võimalik oluline ebakindlus või varieeruvus	oluline ebakindlus või varieeruvus tõenäoliselt puudub	oluline ebakindlus või varieeruvus puudub			
MÕJUDE TASAKAAL	soosib võrdlust	pigem soosib võrdlust	ei soosi sekkumist ega võrdlust	pigem soosib sekkumist	soosib sekkumist	Varieerub	Ei oska öelda
VAJAMINEVAD RESSURSID	suur kulu	keskmine kulu	mittearvestatav kulu ja sääst	keskmine sääst	suur sääst	Varieerub	Ei oska öelda
VAJAMINEVATE RESSURSSIDE TÕENDATUSE KINDLUS	Väga madal	madal	keskmine	väga			kaasatud uuringud puuduvad

KULUTÕHUSUS	soosib võrdlust	pigem soosib võrdlust	ei soosi sekkumist ega võrdlust	pigem soosib sekkumist	soosib sekkumist	Varieerub	kaasatud uuringud puuduvad
VÕRDESED VÕIMALUSED	vähendab võrdsust	tõenäoliselt vähendab võrdsust	tõenäoliselt ei mõjuta võrdsust	tõenäoliselt suurendab võrdsust	suurendab võrdsust	Varieerub	Ei oska öelda
VASTUVÕETAVUS	Ei	Pigem ei	Pigem jah	jah		Varieerub	Ei oska öelda
TEOSTATAVUS	Ei	Pigem ei	Pigem jah	jah		Varieerub	Ei oska öelda

TYPE OF RECOMMENDATION

Tugev soovitus mitte teha ☐	Nõrk soovitus sekkumise vastu ☐	Nõrk soovitus kas sekkumise või alternatiivi poolt ☐	Nõrk soovitus sekkumise poolt ☒	Tugev soovitus teha ☐
--	--	---	--	--

CONCLUSIONS

Soovitus

Lamatise tekkeriskiga patsiendil siledapinnalist vahtmadratsit (standardmadratsit) kasutades võite **lamatise ennetamiseks** täiendava abivahendina kasutada alternatiivset püsiva või muutuva survejaotusega kättemadratsit või **meditsiinilist lampanaha**. [AJAKOHASTATUD 2022] (vt lisa 6. Meditsiinilise lampanaha standard)
Nõrk positiivne soovitus, madal tõendatuse aste

Lamatise tekkeriskiga uriini- või roojapidamatusega patsiendile ja rohke eksudaadiga lamatishaavandiga patsiendile ei pruugi meditsiiniline lampanaha kasutamine sobida. [UUS 2022]
Praktiline soovitus

Lamatise tekkeriskiga patsiendil, kellel kasutatakse lamatishaavandit ennetava meetmena meditsiinilist lampanaha, kontrollige liigniiskuse ja soojusega seotud ebamugavustunde ning nahakahjustuse vältimiseks lampanaha kasutamise piirkonnas nahaniiskust ja -temperatuuri. [UUS 2022]
Praktiline soovitus

Põhjendus

Kaalutlused alamrühmade osas

Rakenduskaalutlused

Jälgimine ja hindamine

Edasiste/täpsustavate uuringute vajadus

REFERENCES SUMMARY

1. McInnes E, Jammali-Blasi A, Bell-Syer SE, Dumville JC, Middleton V, Cullum N. . Support surfaces for pressure ulcer prevention. Cochrane Database Syst Rev; 2015.
2. Zhou, J., Xu, B., Tang, Q., & Chen, W. Application of the sheepskin mattress in clinical care for pressure relieving: a quantitative experimental evaluation. Applied nursing research; 2014.
3. Jolley DJ, Wright R, McGowan S, Hickey MB, Campbell DA, Sinclair RD, Montgomery KC. . Preventing pressure ulcers with the Australian Medical Sheepskin: An open-label randomised controlled trial. Med J Aust; 2004.
4. Mistiaen P, Achterberg W, Ament A, Halfens R, Huizinga J, Montgomery K, Post H, Spreeuwenberg P, Francke AL. . The effectiveness of the Australian Medical Sheepskin for the prevention of pressure ulcers in somatic nursing home patients: a prospective multicenter randomized-controlled trial (ISRCTN17553857). Wound Repair Regen; 2010.
5. McGowan, S., Montgomery, K.C., Jolley, D.J., Wright, R. The role of sheepskins in preventing pressure ulcers in elderly orthopaedic patients. Primary Intention: The Australian Journal of Wound Management; 2000.